

צום פינטל

גליון קפג

שלח-תשפ"ו-לשה"ק

◆ — פרשה — ◆

ציצית – הסתכלות חדשה

בחזוטים, ונזכר בכל המצות. פרט קטן מחזיר אותו אל כלל גדול. חוט קטן מחזיר אותו אל התורה כולה.

וזה פלא. הציצית היא דבר קטן ופשוט, חוטים בקצה הבגד. אבל החוט הקטן הזה מחובר אל הכלל הגדול ביותר. "וזכרתם את כל מצות ה'." מכאן למד האדם יסוד לכל חייו. יש פרטים קטנים שאינם קטנים באמת, מפני שהם מחוברים אל מקור גדול. משנה אחת, ברכה אחת, התגברות אחת, רגע אחד של יישוב הדעת, חוט אחד של מצוה. מבחון זה נראה קטן. אבל אם הוא מחובר אל השם יתברך, הוא פותח לאדם פתח אל כל התורה.

ולעומת זה, יש דברים שנראים גדולים מאוד, אבל באמת אינם אלא הבלי הזמן. הלב והעין מגדילים אותם. הם נותנים להם צבע, חיות, דחיפות, כאילו הכל תלוי בזה. באה הציצית ומחזירה את הדברים למקומם. התורה והמצוות נעשים גדולים, והתאוות נעשות קטנות. לא מפני שהאדם מכחיש את מציאות היצר, אלא מפני שהוא מסיר ממנו את הדמיון של גדלות. התאוות חוזרות להיות רעון עובר. הכעס חוזר להיות רגע של חוס. הפחד חוזר להיות ציור של שעה. והמצוה חוזרת להיות דבר העומד באמת.

כאן מאיר מאוד לשון הרמב"ם בהלכות תפילין ומזוזה וספר תורה, פרק ו הלכה יג, שכתב על מזוזה: "חייב אדם להזהר במזוזה מפני שהיא חובת הכל תמיד, וכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד השם שמו של הקדוש ברוך הוא, ויזכור אהבתו, ויעור משנתו ושגיותו בהבלי הזמן, וידע שאין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם, ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי משרים".

הרמב"ם מדבר שם על מזוזה, אבל היסוד מאיר גם בציצית. האדם שוקע בהבלי הזמן, והמצוה הקבועה, המונחת על פתחו או בבגדו, מעירה אותו משנתו ומחזירה אותו לדעתו. המזוזה עומדת בפתח, במקום שהאדם נכנס ויוצא. הציצית מונחת בבגד, במקום שהאדם

בפרשת שלח, אחרי מעשה המרגלים, מסיימת התורה במצות ציצית. המרגלים ראו את הארץ, ראו את יושביה, ראו את עצמם כחגבים, ומתוך אותה ראייה נפל לבם ולב העם. הם ראו דברים, אבל נתנו להם שיעור מקולקל. את הקושי ראו גדול מאוד, את כוח השם ראו רחוק, את עצמם ראו קטנים מדי, ואת יושבי הארץ גדולים מדי. וכשיעור הראייה מתקלקל, כל העולם מתהפך.

אחר כך באה מצות ציצית ואומרת: "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם." התורה נותנת לאדם תיקון לראייה. לא רק שלא יראה דברים רעים, אלא שילמד לראות את העולם בשיעור נכון. יש ראייה שמפילה את האדם, ויש ראייה שמחזירה אותו אל דעתו. המרגלים ראו ונפלו. בציצית האדם רואה וחוזר אל התורה.

האדם חי בעולם שבו העיניים והלב מגדילים דברים. מה שקרוב לעין נעשה גדול. מה שמושך את הלב נעשה חשוב. מה שמפחיד עכשיו נדמה כאילו הוא כל המציאות. תאוות אחת יכולה להיראות כעולם שלם. כבוד אחד יכול להיעשות עיקר החיים. פחד אחד יכול לכסות את כל הדעת. והמצוות, שהן שקטות יותר, קבועות יותר, פנימיות יותר, יכולות להיראות קטנות. האדם יודע שהן אמת, אבל בשעת משיכת הלב והעין, האמת אינה תמיד נראית כפי גדולתה.

לכן נתנה התורה חוטים קטנים בקצה הבגד. האדם הולך בעולם, נכנס ויוצא, עוסק בערכיו, רואה דברים, שומע דברים, מתעסק עם בני אדם, ובקצה לבושו מונחים חוטים. אינם עושים רעש. הם נמצאים עמו בשקט. ודוקא החוטים הקטנים הללו באים להחליף לו את ההסתכלות.

"וראיתם אותו." תחילת התיקון היא ראייה. העין מושכת, תימשך לדבר קדוש. ראיית הציצית היא ראייה שמזכירה. יהודי רואה את



הולך עם לבושו בתוך העולם. שתיהן אינן באות כרעש גדול, אלא כמזכיר תמידי. המזוזה מזכירה לו בפתחו את יחוד השם. הציצית מזכירה לו בבגדו את כל מצות ה'. שתיהן מלמדות אותו שאין הבל הזמן עומדים לעולם, ושאינו לתת לעולם החולף להיעשות גדול מדי בעיניו.

הרמב"ם ממשיך שם ואומר: "אמרו חכמים הראשונים, כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו, מוחזק הוא שלא יחטא, שהרי יש לו מזכירין רבים, והן הם המלאכים שמצילין אותו מלחטוא, שנאמר חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם." השכחה באה מהרבה צדדים, וגם הזכירה צריכה לבוא אליו מהרבה צדדים. בראש, בזרוע, בבגד, בפתח. במחשבה, במעשה, בלבוש, בכניסה וביציאה.

זהו גדר הציצית בחיי האדם. היא אחד מן המזכירין הרבים. היא אינה רק סימן חיצוני, אלא מלאך של זכירה. החוטים מונחים עליו ואומרים לו בשקט: אל תלך רק אחרי הלב והעין. אל תתן למה שאתה רואה עכשיו לשלוט על כל הדעת. אל תתן להבלי הזמן להיראות כעולם עומד. יש מצוות ה'. יש תכלית. יש אהבת השם. יש ידיעת צור העולם. חזור לדעתך.

"חזור לדעתו" הוא לשון שראוי להעמיק בו. כשהאדם נמשך אחרי לבבו ועיניו, הוא אינו רק עושה מעשה שאינו נכון. הוא יוצא מעט מדעתו הפנימית. הוא שוכח מי הוא, למי הוא שייך, מה באמת עומד, ומה רק עובר. הציצית מחזירה אותו לדעתו. לא דעת זרה, אלא דעתו שלו. הדעת שהנשמה יודעת בפנים. החוטים רק מעוררים אותה.

וזהו גם התיקון לפרשת המרגלים. המרגלים יצאו מדעתם, מפני שמה שראו בעיניים נעשה אצלם המציאות כולה. הם ראו ענקים, ערים בעורות, קשיים גדולים, ומזה נולד "ונחי בעינינו כחגבים." כשאדם רואה את הקושי כגדול מדי, הוא ממילא רואה את עצמו כקטן מדי. וכשהוא רואה את עצמו כקטן מדי, הוא שוכח את השם יתברך. הציצית באה ללמד: ראייה צריכה להיות מחוברת לזכירה. אם העין רואה בלי זכירה, היא יכולה להטעות. אם העין רואה את הציצית ונזכרת בהשם, היא נעשית כלי של אמת.

כתוב "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם." הלשון "תתורו" מזכירה את המרגלים, שתרו את הארץ. יש תיור של הארץ, ויש תיור של הלב והעיניים. האדם נעשה מרגל בתוך עולמו. הוא הולך לחפש מה ימשוך אותו, מה יפחיד אותו, מה יגדיל את עצמו בעיניו, מה יקטין את אמונתו. התורה אומרת לו: אל תהיה נגרר אחרי תיור כזה. תן לראייה שלך מקור אחר. תן לעין לראות ציצית, ומתוך זה לזכור.

הציצית מלמדת לאדם את שיעור הדברים. מהו גדול ומהו קטן. התאוה, בשעה שהיא מושכת, אומרת לאדם: אני גדולה. אני מוכרחת. אני כל החיים. אבל כשהוא רואה ציצית, הוא יכול לומר

לעצמו: זה רצון עובר. זה הבל הזמן. זה אינו עומד לעולם. התורה, שהיתה נראית רגע אחד כדבר צדדי, חוזרת להיות גדולה. המצוה הקטנה שבידו חוזרת להיות קשורה אל כל מצות ה'.

וזה נוגע גם לעבודת האדם בכלל. לפעמים האדם עושה מן היצר דבר גדול מדי, ומפני כך קשה לו לעמוד כנגדו. אם התאוה היא הר גדול, איך יעמוד מולה. אם הפחד הוא כל המציאות, איך יזוז. אם הכעס הוא דין אמת, איך ישתוק. אבל כשהוא חוזר לדעתו, הוא רואה: יש כאן משיכה, יש כאן קושי, יש כאן ניסיון, אבל אינו כל העולם. וממילא אפשר לעמוד כנגדו.

ומצד אחר, לפעמים האדם עושה מן המצוה דבר קטן מדי. אומר לעצמו, מה כבר שווה ברכה אחת בכוונה, משנה אחת, שמירת עיניים רגע אחד, חוטי ציצית שעל בגד. באה התורה ואומרת: "וזכרתם את כל מצות ה'." אין זה דבר קטן. הפרט הזה מחובר אל הכלל. החוט הזה מחובר אל צור העולם. המצוה הזאת מחזירה אותך לדעתך.

לכן יש בציצית כוח מיוחד. היא עומדת בדיוק במקום שהאדם צריך תיקון. לא בתוך ספר בלבד, ולא בתוך מחשבה בלבד, אלא על הבגד, על הגוף ההולך בעולם. האדם אינו יכול להסתגר מן העולם. הוא צריך לצאת, לעבוד, לקנות, למכור, לפגוש בני אדם, לראות מציאות. אבל הוא צריך לצאת עם חוט. עם סימן. עם מזכיר. שלא יהיה הולך אחרי עיניו לבד, אלא עיניו יהיו קשורות אל זכירת השם.

הרבה מן הנפילות אינן מתחילות מן המעשה, אלא מן ההסתכלות. כשהדבר החולף נעשה גדול מדי, והדבר האמיתי נעשה קטן מדי, האדם כבר נמצא בסכנה. ציצית באה לפני המעשה, בשעת הראייה. היא מסדרת את המבט, ומתוך כך המעשה מסתדר. "וראיתם אותו וזכרתם... ועשיתם אותם." ראייה, זכירה, עשייה. זהו הסדר.

וזה חסד גדול שנתנה התורה לאדם. התורה אינה מבקשת ממנו שיחזיק תמיד את כל גדלות האמונה בכוח מחשבתו בלבד. היא נותנת לו דברים קטנים וקבועים שמחזיקים אותו. חוטים בבגד. מזוזה בפתח. תפילין בראש ובזרוע. מזכירין רבים. מלאכים הסובבים אותו. לא מלאכים רחוקים בלבד, אלא מצוות פשוטות, נוגעות בחייו, שמצילות אותו מן השכחה.

ובפרשת שלח, אחרי הכאב הגדול של ראייה שנפלה, באה הציצית ומעמידה דרך חדשה. ראייה אינה מוכרחת להפיל. אותה עין שיכולה ללכת אחרי לבבו ועיניו, יכולה לראות ציצית ולזכור את כל מצות ה'. אותו עולם שיכול להיראות מלא פחדים ותאוות, יכול להיראות מלא דרכים לעבודת השם. הכל תלוי מאיזה חוט האדם מסתכל.

זהו מאמר הציצית. האדם אינו מוכרח לראות את העולם כמו שהלב והעין מושכים אותו לראות. יש חוט קטן בקצה הבגד, וממנו נפתח מבט אחר. מן החוט הקטן הוא חוזר אל כל מצות ה', אל ידיעת צור העולם, ואל דעתו שלו. ואז גם עולם גדול אינו מפיל אותו, כי הוא אינו חגב. הוא יהודי ההולך בעולם עם מזכירין סביבו.

◆ — סיפורים — ◆

גדלות בתוך פשטות

שיבין כמה הוא משקיע, כמה הוא מציל, כמה הוא מחזיק את הסדר שלא יתפרק.

וכשזה לא קרה, התחיל הכאב.

הבעל הבית ביקש ממנו אוויר ערש, כאילו זה דבר פשוט. מפעם לפעם, בסוף היום, אמר לו: "יעקב, אפשר בלייבסט נאך א האלבע שעה? מען מוז ענדיגן היינט דאס און דאס." אותה חצי שעה היתה לפעמים נעשית שעה וחצי. וכשהגיע זמן לדבר על רעיון, היה הבעל הבית מתחמק: "יעצט איז נישט קיין גרינגע צייט. לאמיר ווארטן נאך אביסל." ר' יעקב היה שותק, אבל בפנים היה בוער.

הוא היה אומר לעצמו: "ער זעט נישט וואס איך טו. ער פארשטייט נישט. איך געב דא מיין לעבן. ער רעכנט עס ווי נאך א זאך אויפן ליסט".

האמת היתה שהבעל הבית כן הכיר בו. הוא ידע שיעקב עובד טוב. הוא סמך עליו. הוא העריך אותו במידה מסוימת. אבל הוא לא הכיר כפי שר' יעקב הרגיש את זה. ר' יעקב הרגיש שהעבודה שלו היא דבר גדול, כמעט

מסירת נפש בכל יום. והבעל הבית ראה עובד טוב, מסור, חשוב, אבל עדיין עובד. הפער הזה היה כואב יותר מן הכסף.

לאט לאט התחיל להשתפשף עם הבעל הבית. בתחילה היה זה רק בלב. אחר כך בדיבורים קצרים. אחר כך בהערות. כשהבעל הבית ביקש ממנו אוויר ערש, היה עונה בכעס מעט: "איך קען נישט אלץ בלייבן." "דאס איז נישט געווען מיין ארבעט." "אויב מען וויל אזוי פיל, דארף מען אויך באצאלן אזוי."

מילותיו היו נכונות במידה. הוא באמת היה צריך לשמור על עצמו. לא נכון להיות מנוצל. לא נכון שאדם יתן את כל כוחותיו עד שאין לו בית, אין לו מנוחה, אין לו תורה, ואין לו נפש. בזה הוא התחיל להרגיש גבול. הוא למד שלא כל

ר' יעקב היה אברך העובד לפרנסתו, בשנותיו העשרים. בבוקר היה לומד סדר קצר בבית המדרש, אחר כך היה נוסע לעבודה, ובערב היה חוזר לביתו, אל הילדים, אל הבית, אל השיעור הקטן שהיה משתדל לשמוע כשנשאר לו כוח.

מטבעו היה אדם שנכנס בכל דבר עם כל הלב. לא היה יודע לעשות דבר חצי חצי. אם נתנו לו עבודה קטנה, היה עושה ממנה ענין שלם. אם ביקשו ממנו לסדר משהו במשרד, היה כבר חושב איך צריך לבנות את כל הסדר מחדש. אם ביקשו ממנו לבדוק חשבון אחד, היה בודק גם את כל מה שסביבו. אם ראה טעות, לא היה יכול להמשיך כאילו לא ראה. הוא היה נכנס פנימה, מתקן, מסדר, משפר, ונושא אחריות.

בתחילה זה נתן לו סיפוק גדול. הוא הרגיש שהוא אדם נאמן. אינו מן האנשים שעושים רק כדי לצאת ידי חובה. הבעל הבית שלו גם ראה זאת. בתחילת הדרך היה אומר לו מדי פעם: "יעקב, דו ביסט א גוטער ארבעטער. מען קען זיך אויף דיר פארלאזן." והמילים האלו היו מחיות אותו.

אבל במשך הזמן נשתנה משהו.

לא מפני שעבד פחות. אדרבה, הוא עבד יותר. כל דבר קטן נעשה אצלו דבר גדול. כל טלפון, כל חשבון, כל הזמנה, כל טעות של פועל אחר, הכל נכנס תחת אחריותו. פעמים היה נשאר אחרי הזמן, מתקן דברים שאחרים לא עשו. פעמים היה בא הביתה עייף, כמעט בלי כוח לדבר, ואשתו היתה שואלת אותו: "וואס איז געווען היינט?" והוא היה עונה: "גארנישט".

אבל בפנים זה לא היה גארנישט. בפנים הוא הרגיש שהוא נושא עולם.

וכיון שהרגיש שהוא נושא עולם, התחיל לבקש שגם הבעל הבית יכיר בזה כפי שהוא מרגיש זאת. לא רק שיאמר יישר כח. לא רק שיתן חיוך. הוא רצה שיראה את הגודל.



בקשה של בעל הבית היא גזירת הכתוב. הוא למד לומר לפעמים לא. הוא למד לבקש את המגיע לו.

אבל בתוך הטוב הזה נכנס גם חיכוך. כל בקשה נשמעה לו כניצול. כל הערה נשמעה לו כחוסר הכרה. כל פעם שלא נתנו לו רעיון, הרגיש כאילו מוחקים את כל יגיעתו. לפעמים הבעל הבית היה אומר דבר קטן, ור' יעקב היה שומע בתוכו דבר גדול. הוא לא שמע את המשפט. הוא שמע את כל השנים שבהן הרגיש שלא העריכו אותו.

יום אחד ביקש ממנו הבעל הבית לסדר תיק מסוים לפני סוף היום. זו לא היתה עבודה קשה כל כך. אבל ר' יעקב שמע בזה עוד פעם את אותו ניגון. "דו דארפסט. דו קענסט. בלייב נאך. טו נאך." הוא הרגיש איך כל גופו מתכווץ.

הוא ענה בקושי: "אלעס קען נישט זיין אויף מיר. אויב מען וויל אזא ארבעט, דארף מען האבן נאך מענטשן".

הבעל הבית הביט בו. "יעקב, איך האב נאר געבעטן איין פייל".

המילים האלו הכאיבו לו. כי מצד אחד הבעל הבית צדק. זה היה רק פייל אחד. מצד שני, אצל ר' יעקב זה לא היה פייל אחד. זה היה כל החיים שלו בעבודה.

באותו ערב חזר לביתו עייף ומר. הוא ניסה ללמוד אחרי מעריב, אבל לא הצליח. פתח גמרא, והאותיות עמדו לפניו בלי חיות. הוא סגר את הגמרא, ופתח אויסגאבע שהיה מונח לידו. שם ראה קאלעם על נפש, איך שהאדם מכביד על עצמו בזה שהוא עושה מכל דבר מצב, מכל דבר דבר גדול. כי אם הוא רואה את המעשה כגדול, גם המנגדים נעשים גדולים. אבל כשהוא מחזיר את המעשה אל מקום קטן, גם ההתנגדות מתקטנת.

הוא קרא לאט. המילים נגעו במקום פנימי מאוד.

"ווען איך מאך פון א זאך א גרויסע זאך," חשב לעצמו, "דעמאלט ווערט דער בעל הבית אויך א גרויסער מנגד. דער אויווערטיים ווערט א מלחמה. דער רעיון ווערט א דין תורה. יעדע פייל ווערט א סימן אויב מען שעצט מיר אדער נישט. אפשר איך אליין האב געמאכט די ארבעט צו גרויס".

פתאום הבין דבר אחר. אפשר לשמור על גבולות בלי להפוך כל יום למלחמת עולם. אפשר לעבוד בנאמנות, אבל לא להכניס את כל הלב למקום שאינו צריך לקבל את כל הלב. אפשר לעשות את שלו, ולצאת. לא מתוך קרירות, אלא מתוך סדר.

למחרת בבוקר, לפני שנכנס למשרד, עמד רגע ליד הדלת ואמר לעצמו בלחש: "איך גיי נישט יעצט טראגן די גאנצע ארבעט. איך גיי אריין טון מיין חלק. א קליינע ארבעט. וואס מען דארף טון, טו איך. וואס נישט, נישט".

בשעה הראשונה כבר באה בקשה. פועל אחד שכח לסדר איזה חשבון, והדבר הגיע אליו. בדרך כלל היה מיד לוקח על עצמו, מתקן הכל, ומרגיש בפנים: עוד פעם הכל עלי. הפעם עצר רגע. הוא הסתכל על הנייר ואמר לעצמו: "דאס איז א חשבון. נישט מיין גאנצע לעבן. א חשבון".

הוא סידר מה שצריך היה לסדר. לא הוסיף כל מה שלא ביקשו. לא הציל את כל המשרד. לא עשה מזה דרשה בלב. כשהגיע סוף הזמן, הניח את הנייר במקום ואמר לבעל הבית: "איך האב מסדר געווען דאס וואס איז נוגע יעצט. די איבעריגע קען מען ממשיך זיין מארגן".

הבעל הבית אמר: "גוט".

ר' יעקב יצא בזמן.

בדרך הביתה הרגיש משהו מוזר. לא שמחה גדולה, לא התלהבות. רק מקום פנוי. כאילו משהו שהיה רגיל לסחוב על גבו נשאר היום על השולחן.

הימים הבאים לא היו קלים מיד. טבע ישן אינו משתנה ביום אחד. עוד פעמים הרגיש את האש עולה. עוד פעמים שמע בבקשה קטנה את כל היסטוריית הכאב שלו. אבל התחיל להיות לו משפט אחד שחזר אליו בשקט: "מאך עס קליין".

כשהבעל הבית ביקש אויווערטיים, כבר לא היה עונה מתוך פצע. היה שואל בפשטות: "וויפיל צייט דארף מען? היינט קען איך בלייבן ביז זעקס, נישט מער." ואם לא יכול, היה אומר: "היינט קען איך נישט." בלי מלחמה. בלי הסבר ארוך. בלי להוכיח שהוא בן אדם.

כשדיברו על כסף, כבר לא היה בא מתוך תביעה שיכירו בכל נפשו. הוא בא עם מספרים. "דאס איז די ארבעט וואס איך טו. דאס זענען די שעות. איך האלט אז ס'קומט מיר אזויפיל." אם הבעל הבית דחה, כאב לו, אבל זה לא נעשה ביטול כל מציאותו. זו היתה שאלה של פרנסה, של חשבון, של מקום עבודה. דבר חשוב, אבל לא כל החיים.

לאט לאט התחיל לראות שהבעל הבית עצמו נעשה קטן בעיניו. לא קטן בזלזול, אלא קטן במקום הנכון. הוא כבר לא היה הענק שמחזיק בידו את ערך חייו. הוא היה בעל הבית, אדם שיש לו עסק, דאגות, חשבונות, חסרונות, מעלות. לא יותר. וכשהבעל הבית נעשה קטן, גם המלחמה עמו נעשתה קטנה. אפשר היה לדבר. אפשר

היה להסכים. אפשר היה לא להסכים. אפשר היה להמשיך.

זה היה פלא בעיניו. שנים חשב שהבעיה היא שהבעל הבית אינו מכיר בגדלות שלו. עכשיו התחיל להבין שאולי הוא עצמו הכניס את גדלות נפשו למקום צר מדי. הוא עשה מן העבודה כלי שצריך לשאת את כל הרגש של ערך, נאמנות, חשיבות, הצלחה, הכרה. והכלי הזה לא היה בנוי לזה. עבודה לפרנסה צריכה נאמנות, ישרות, אחריות. אבל אין היא יכולה להיות מקום שבו האדם מבקש שכל נפשו תוכר.

וכשזה התחיל להסתדר בעבודה, התחילו דברים אחרים להסתדר גם כן.

בבית, קודם לכן, היה נכנס בערב כמו אדם שחזר משדה מלחמה. כל בקשה בבית היתה נוגעת בעייפות הגדולה. ילד היה מבקש עזרה בשיעורי בית, והוא היה מרגיש: גם כאן צריכים אותי. אשתו היתה אומרת שצריך לתקן משהו, והוא היה שומע: עוד אחריות. הכל היה גדול. אפילו דבר קטן בבית היה ממשיך את הכובד של העבודה.

ערב אחד, כשנכנס הביתה, אמרה לו אשתו: "עקב, די לעמפ אין קאך צימער ארבעט נישט גוט. אפשר קענסטו עס מארגן?" הוא הרגיש לרגע את הכיווץ הישן. שוב אחריות. שוב דבר שמונח עליו. אבל הוא עצר. הסתכל על הנורה, הסתכל על הבית, ואמר בשקט: "איך וועל עס קוקן נאך נאכטמאל".

אחרי נאכטמאל הביא כסא, בדק את הנורה, ראה שצריך רק להבריג אותה מעט יותר חזק, וסידר זאת בשתי דקות. פעם דבר כזה היה יכול להיעשות אצלו סיפור שלם. עכשיו זה היה נורה. דבר קטן. הוא סידר, ירד מן הכסא, והבית נשאר רגוע.

גם עם הילדים התחיל לראות כך. פעם, כשילד לא שמע בקולו, מיד היה רואה מול עיניו את כל עתידו של הילד. אם עכשיו הוא לא שומע, מה יהיה ממנו. אם עכשיו הוא מתחצף, לאן זה הולך. ומתוך כך היה מגיב בכבדות, לא רק על המעשה הקטן, אלא על כל הפחד הגדול.

עכשיו התחיל לומר לעצמו: "דאס איז יעצט איין מעשה." צריך לתקן, אבל לתקן את המעשה. אם הילד לא סידר את החדר, עכשיו מסדרים חדר. אם דיבר שלא בדרך ארץ, עכשיו מלמדים דיבור. לא מכניסים את כל הדאגה על נשמתו בתוך כל הערה. הילדים התחילו להרגיש שאבא יותר מיושב. הגבולות נשארו, אבל המלחמה קטנה.

גם בלימוד התורה היה השינוי עמוק. שנים היה לו צער שאינו לומד כפי שהיה רוצה. בכל פעם שפתח גמרא בערב, מיד היה רואה את כל מה שאינו יודע. כל הסוגיות שלא למד, כל הש"ס, כל הפוסקים, כל מה שהיה ראוי לאברך להיות. ממילא גם הדף האחד היה כבד. הוא לא פתח דף, הוא פתח את כל חסרונו.

עכשיו התחיל לפתוח גמרא אחרת. לא גמרא אחרת ממש, אלא פתיחה אחרת. "יעצט לערן א שטיקל." דף אחד. שורה אחת. תוספות אחד. משנה ברורה אחד. לא כדי להוכיח שהוא למדן, ולא כדי לכסות את כל מה שחסר. רק תורה. דבר קטן, אבל חי.

ומתוך שהקטין את הלימוד, הלימוד חזר לגדול. כי דבר קטן שאפשר לעשותו, נעשה. ומה שנעשה היום, חוזר מחר. ומה שחוזר מחר, נעשה קביעות. ומה שנעשה קביעות, נעשה בנין. הוא כבר לא עמד מול הש"ס כולו, אלא מול הדף הפתוח. והדף הפתוח היה מאיר לו יותר מכל החשבונות הגדולים.

גם בתפילה מצא עצמו משתנה. קודם לכן, כשהיה עומד בשמונה עשרה, היה רוצה להתפלל כמו שצריך, עם כל הלב. וכיון שרצה כל כך, וידע כמה אינו מצליח, היתה התפילה נעשית מקום של צער. כל ברכה היתה מזכירה לו כמה רחוק הוא מכוונה. כל בלבול היה מלחמה. כל מחשבה זרה היתה מפלה.

עכשיו התחיל לומר: "איין ברכה. איין ווארט. איין רגע." לא יותר על התפילה. אדרבה, דוקא מפני שהתפילה גדולה כל כך, צריך להיכנס אליה דרך פתח קטן. "ברוך אתה." רגע אחד לדעת לפני מי עומדים. ואם אחר כך נפל, שוב חזר. עוד מילה. עוד ברכה. לא כל התפילה בבת אחת. כך התחילה התפילה לקבל רוח. לא מלחמה גדולה בכל יום, אלא חוט דק של קשר.

גם במועדים התחיל לראות כן. פעם היה כל יום טוב בא עליו עם כובד גדול, עם כל הענינים, כל הספרים, וכל הציפיות. אחר כך למד להיכנס גם למועד דרך דבר קטן. בפסח, כזית מצה בפשטות. בשבועות, לימוד קטן נוסף. בסוכות, ישיבה אחת תחת הסכך. הגדלות נשארה, אבל היא נכנסה דרך פתח קטן, חי, וקרוב.

ואז הבין דבר כללי. החיים אינם קטנים. תורה אינה קטנה. תפילה אינה קטנה. שלום בית אינו קטן. חינוך אינו קטן. פרנסה אינה קטנה. הכל גדול מאוד. אבל האדם אינו יכול לשאת את כל הגדלות בכל רגע. אם הוא מכניס את כל הגדלות אל כל פעולה קטנה, הוא נשבר. לכן צריך שיהיה בתוך הגדלות גם הסתכלות של פשטות.

הגדלות היא השמים. הפשטות היא הקרקע. בלי שמים, האדם נעשה יבש. בלי קרקע, אינו יכול ללכת. צריך לדעת שיש עומק בכל דבר, יש תכלית, יש אחריות, יש קדושה. אבל בשעת המעשה צריך לעמוד במקום שהיד יכולה לפעול. פייל אחד. שעה אחת. ברכה אחת. דיבור אחד. ילד אחד. דף אחד. דבר אחד.

פעם, אחרי כמה חודשים, היה ר' יעקב יושב בשעת מנוחה קצרה במשרד. הבעל הבית עבר לידו ואמר לו: "יעקב, איך מוז דיר זאגן, לעצטנס דו ביסט אסאך רואיגער. די ארבעט גייט גוט, און ס'איז ווייניגער געשפאנט".

ר' יעקב חייך. הוא לא ידע אם הבעל הבית מבין מה אמר. אבל הוא הרגיש שהמילים נכונות.

הוא לא נעשה עובד חלש יותר. אדרבה, עבודתו נעשתה מסודרת יותר. הוא לא נעשה פחות נאמן. רק פחות מעורבב. הוא כבר לא נתן לפרנסה לבלוע את כל נפשו. הוא עשה את שלו, שמר על גבולותיו, ביקש מה שצריך לבקש, ויצא. העבודה קיבלה מקום, אבל לא את כל הלב.

באותו ערב, כשחזר לביתו, אחד הילדים רץ אליו עם דף קטן של חומש. "טאטי, איך קען דיר פארלערנען?" ר' יעקב עמד ליד הדלת, עדיין עם המעיל, והיה יכול לומר: עוד מעט. אבל פתאום שמע בתוכו את המילים: דבר קטן.

הוא התיישב על הכסא ליד הדלת, עם המעיל, והקשיב לילד חמש דקות. הילד קרא כמה פסוקים, טעה פעמיים, תיקן, וחיך. לא היה שם מעמד גדול. לא היה שם שיעור בחינוך. אבל היה שם אבא, ילד, וחמש דקות של אמת.

אחר כך נכנס למטבח. אשתו שאלה אותו איך היה היום. הוא רצה להתחיל לספר על כל החשבונות, על הבעל הבית, על הדברים שעדיין לא הסתדרו. אבל עצר רגע ואמר: "היינט איז געווען מער רואיג. איך האב געטון וואס איך דארף, און איך בין ארויס".

היא הביטה בו ואמרה: "מען זעט אויף דיר".

בלילה, אחרי שהבית נרגע, פתח גמרא. לא עשה לעצמו הבטחות. לא חשב על כל מה שצריך להשלים. למד עמוד קטן. כשסיים, סגר את הגמרא ונשאר יושב עוד רגע. הוא הרגיש שיש כאן חוט. אותו חוט שהיה חסר לו כשהכל נעשה גדול. חוט קטן שמחבר את המעשה אל מקורו, בלי לעשות ממנו רעש.

אז הבין את מה שלמד מתוך חייו: כשאדם עושה מכל דבר כלל גדול, הוא מזמין כנגדו כלל גדול של קושי. כשהוא מחזיר את הדבר אל הפרט, אל המעשה הקטן, אל החוט הפרטי שלו, הוא יכול להיכנס. ואחרי שנכנס, הדבר גדל מאליו.

זה היה בעבודה, וזה היה בבית, וזה היה בתורה, וזה היה בתפילה, וזה היה בינו לבין השם יתברך. לא לברוח מן הגדלות, אלא שלא להתחיל ממנה באופן שמכביד על הנפש. להניח את הגדלות בפנים, כמו אור רחוק, וללכת על הקרקע בפשטות.

מיום ליום נעשה ר' יעקב אדם שקט יותר. לא מפני שהפסיק להרגיש. הוא הרגיש הרבה. אבל למד שלא כל הרגשה צריכה להיעשות מלחמה. לא כל מעשה צריך להיעשות פרשה. לא כל בקשה צריכה להיות פגיעה. לא כל חסרון צריך להיות שאלה על כל החיים.

יש דבר קטן לפניו. יעשה אותו ביושר. אחר כך יבוא הדבר הבא.

וכך, דוקא כשהפסיק לנסות להחזיק את כל הגדלות בידי, התחילה הגדלות לחזור אליו בדרך נכונה יותר. לא כמשא, אלא כחיות. לא כמלחמה, אלא כהליכה. לא כדבר שמכריחים מלמעלה, אלא כדבר שצומח מלמטה.

והוא היה רגיל לומר לעצמו, בשעה שהיה מרגיש שוב את הכובד הישן מתעורר: "מאך עס קליין, אבער מאך עס אמת".

כי דבר קטן שנעשה באמת, סופו להעמיד את האדם במקום גדול יותר מכל הדמיונות הגדולים שלא נתנו לו לזוז.

קול הלשון פרטי – הרב שלום לאנגסאם 1605-313-6803

– אויף אידיש 1, שיעורים מהתקופה האחרונה 1, דיבאטעס 2, נפש (נפש, חיזוק, חינוך, שלום בית) 3, פרשת השבוע 4, חומש רש"י 5, משנה וגמרא 6, הלכה 7, מוסר וחסידות 8, אינטערסאנטע טאפיקס (חכמת התורה, חכמת העולם) 9, שבת 10, מועדים 11, שיעורים 12 | נ"ך 2 – שיעורים על רוב תנ"ך

אם ברצונכם לקבל את הגליון במייל, נא לפנות: shalomlang@gmail.com או לשלוח הודעה: zum-pintel+subscribe@googlegroups.com

לנדב הגליון, או לפרסם בו, וכן להזמין את הרב למסור שיעורים בישיבות ובכוללים, נא להתקשר למכון מישרים 845-274-3516